

УДК 658.1:005.21

Сергієнко Т. І.¹, Куріс А. Ю.²

¹ канд. політ. наук, доц., доцент кафедри бізнесу та управління;

² здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент», група БТЕ-1014;

Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя, Україна.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

У сучасних умовах господарювання конкурентоспроможність суб'єктів підприємництва виступає визначальною передумовою їх ефективного функціонування та розвитку. Динамічність ринкового середовища, зростання рівня конкуренції, глобалізаційні процеси та економічна нестабільність зумовлюють необхідність формування дієвих механізмів стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємств.

Велика кількість українських науковців займається дослідженням різних аспектів сталого розвитку, серед яких можна виділити таких вчених, як О. Бичков, В. Гросул, М. Зименко, В. Мамаєва, Л. Макуха, Л. Мельник, К. Нужний, Т. Сухорукова, А. Кучерявий, О. Колодізєв, В. Іванов, В. Прохорова, І. Тарасенко, В. Родіонова та Р. Єремейчук. Їхні дослідження значно сприяли розробці основних концепцій сталого розвитку та формуванню сучасних підходів до управління підприємствами в умовах трансформації економіки. Водночас у сучасних реаліях посилюється взаємозв'язок між забезпеченням сталого розвитку та підвищенням конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, що актуалізує необхідність інтеграції екологічних, соціальних і економічних аспектів у систему стратегічного управління підприємствами. Особливої уваги потребують питання формування адаптивних управлінських механізмів, здатних забезпечити стійкість і розвиток підприємств у післявоєнний період та в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

У науковій літературі категорія «конкурентоспроможність підприємства» трактується багатовимірно. Узагальнення підходів дозволяє визначити її як інтегральну характеристику, що відображає здатність підприємства ефективно функціонувати на ринку, задовольняти потреби споживачів, адаптуватися до змін зовнішнього середовища та формувати довгострокові конкурентні переваги. Спільною ознакою більшості визначень є акцент на ефективності діяльності, стійкості ринкових позицій і стратегічній орієнтації розвитку підприємства.

Конкурентоспроможність формується під впливом комплексу факторів, які доцільно поділяти на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх належать якість продукції, інноваційний потенціал, ефективність управління, фінансова стійкість і організаційна структура. Зовнішні фактори охоплюють

конкурентне середовище, макроекономічні умови, державне регулювання та технологічні зміни. Їх взаємодія визначає можливості підприємства щодо формування і реалізації конкурентних переваг.

Важливим аспектом є врахування різних форм конкуренції, серед яких цінова, якісна, інноваційна, сервісна, брендова та конкуренція за лояльність споживачів. Кожна з цих форм визначає специфіку стратегічних рішень підприємства та напрями підвищення його конкурентоспроможності.

Оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств здійснюється за допомогою комплексу аналітичних інструментів, зокрема аналізу фінансових результатів, ринкових часток, інноваційної діяльності, адаптивності до змін, SWOT-аналізу та конкурентного аналізу. Їх застосування дозволяє виявити сильні та слабкі сторони підприємства, а також визначити перспективні напрями розвитку [1, с. 227].

У контексті стратегічного управління особливого значення набувають такі напрями забезпечення конкурентоспроможності, як інноваційна діяльність, ефективне управління ресурсами, адаптивність до змін та розвиток маркетингових стратегій. Впровадження інновацій сприяє підвищенню якості продукції та зниженню витрат, раціональне використання ресурсів забезпечує ефективність діяльності, а адаптивність дозволяє оперативно реагувати на виклики нестабільного середовища.

В умовах сучасних викликів підприємствам доцільно орієнтуватися на комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю, що передбачає інтеграцію стратегічного планування, інноваційного розвитку, цифровізації бізнес-процесів та ефективного управління людським капіталом. Важливим є також розвиток партнерських зв'язків і постійний моніторинг ринкових тенденцій. Таким чином, зазначимо, що конкурентоспроможність підприємств є ключовим фактором їх стійкого розвитку в умовах нестабільного середовища. Її забезпечення потребує системного стратегічного управління, спрямованого на формування та підтримку конкурентних переваг з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням адаптивних моделей управління, розвитком інноваційних механізмів та впровадженням цифрових технологій у діяльність підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сергієнко Т.І., Лобань С.І. Забезпечення економічної стійкості та конкурентоспроможності підприємств у післявоєнний період в контексті сталого розвитку. *Вища технічна освіта XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: колективна монографія* / За заг. ред. В.В. Єфременко, Л.К. Лисак. Краматорськ-Івано-Франківськ: ДонНАБА, 2024. Вип. 3. С. 224-234.